

УДК 37.378

М. А. КРАСІН,
старший викладач кафедри економічної кібернетики,
Рівненський державний гуманітарний університет,
It-director, Fundacja Central European Academy Studies and Certifications

В. І. КАРПОВ,
кандидат економічних наук, професор НАСОН,
проректор з науково-педагогічної роботи і міжнародних зв'язків,
Національна академія статистики, обліку та аудиту

Н. М. ТОВМАЧЕНКО,
кандидат технічних наук, доцент,
заступник завідувача відділення заочного навчання,
Національна академія статистики обліку та аудиту

Перспективний підхід до організації навчального процесу. Досвід розвитку вищої освіти у Польщі

Проаналізовано матеріали стажування викладачів за темою “Сучасний університет – проектний підхід до організації роботи згідно з положеннями європейських кваліфікаційних рамок”. Розглянуто можливість реалізації міжнародних навчальних проектів, зокрема здійснення та фінансування міжнародних освітніх проектів з фондів Європейського Союзу.

Ключові слова: європейський освітній простір, кваліфікаційні рівні, Болонська система, навчання протягом життя, апостиль, легалізація, нострифікація, проектний підхід.

Постановка проблеми. Необхідність вивчення сучасного європейського досвіду організації освітньої діяльності у польських ВНЗ пов'язана з найважливішими питаннями реформування вищої освіти в Україні та входження країни в європейський освітній простір. Реалізація політики, спрямованої на розвиток та вдосконалення ринку освітніх послуг, є одним з факторів економічного зростання та фінансової стабілізації країни. Основні напрями інтеграційного процесу (Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти в Україні, Європі та світі; управління якістю освіти: досвід та інновації; моніторинг якості освіти: засоби та технології; новітні засоби навчання: проблеми упровадження та стандартизації; сучасний освітній менеджмент: економічні, організаційні та психологічні засоби реалізації в Україні, Європі та світі; умови запровадження європейських стандартів вищої освіти в Україні) активно обговорюються на колегіях МОН України [1], відображаються у статистичних збірниках [2–6], конференціях [7–10]. Утім не всі аспекти проблеми є наразі достатньо дослідженими і висвітленими.

Мета роботи визначається необхідністю вивчення досвіду освітньої діяльності країн Європейського Союзу, зокрема Польщі, та подальшого дослідження низки питань, які стосуються перспективного підходу до організації роботи ВНЗ з урахуванням вимог європейських кваліфікаційних рамок, треступеневої системи навчання і кваліфікаційних рівнів, навчання протягом життя (lifelong learning) та фінансування такого роду програм, визнання українських дипломів, організації навчання, забезпечення кар'єри студента, входження студента на ринок праці, міжнародних освітніх проектів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблеми ринків праці й освітніх послуг з урахуванням специфіки формування механізму їх взаємодії та ролі, яку в ньому відіграє особистий фактор, досліджені у працях сучасних вчених, серед яких: Т. Боголіб, В. Васильченко, В. Геєць, О. Грішнова, В. Кремень, Е. Лібанова, О. Макарова, В. Семиноженко, А. Чухно, Л. Абалкін, В. Антамонов, О. Бuzгалін, О. Лук'янов, В. Моргунов, Р. Патора та інші. Провідними українськими вченими,

© М. А. Красін, В. І. Карпов, Н. М. Товмаченко, 2013

такими, як: В. Геєць, В. Семиноженко [5, 6], зазначено, що дослідження передового європейського досвіду використання освітніх програм, впровадження яких дозволить підвищити рівень освіченості населення, допоможе збалансуванню ринків праці та освітніх послуг, збільшить можливості молоді обрати спеціалізацію за бажанням, а не за можливостями. Розглядаючи вказані питання і низці інших була присвячена робота Міжнародної школи стажування, що відбулась 26–30 листопада 2012 р. на базі Університету інформатики та мистецтв (Wyższa Szkoła Informatyki i Umiejetnosci, WSiU) в м. Лодзь, Польща. Програма стажування викладачів ВНЗ мала назву “Сучасний університет – проектний підхід до організації роботи згідно з положеннями європейських кваліфікаційних рамок”. Співorganizаторами стажування були WSiU та Fundacja Central European Academy Studies and Certifications (CEASC), м. Бидгощ, Польща.

Викладачі з різних регіонів Польщі та України мали змогу поспілкуватися з колегами, які на базі власного досвіду розповіли про можливості та перспективи проектного підходу до організації роботи ВНЗ. Стажистам були наведені приклади вже здійснених проектів, надана можливість побачити реалізацію тих проектів, які здійснюються зараз. Одне те, що протягом п’яти останніх років для організації роботи WSiU шляхом проектної діяльності з різноманітних фондів залучено близько 20 млн злотих (більше 53 млн грн), викликає повагу. Українські викладачі отримали та правильно зрозуміли таке посилання: результати проектної діяльності цілком реальні, вони можуть дати потужний поштовх для здійснення їхніх наукових амбіцій, для розвитку української вищої школи, у вихованні та навчанні наших студентів.

В ході стажування було розглянуто декілька важливих та цікавих питань. Президент CEASC, співorganizатор стажування Микола Смолінський виступив з доповіддю “Болонська система: історія, стандарти, актуальний стан. Триступенева система навчання і кваліфікаційні рівні європейського освітнього простору”. У доповіді йшлося про актуалізацію знань щодо становлення сучасного європейського освітнього простору, а також про характеристику та наслідки основних етапів становлення Болонської системи освіти – від прийняття Великої Хартії Університетів – Magna Charta Universitatum, (Болонья, 18.09.1988) та конференції керівників університетів і представницьких організацій європейських ВНЗ, яка відбулася у відповідь на заклик Болонської декларації у м. Саламанка, Іспанія (29–30 березня 2001 р.).

Особлива увага в сучасній Європі приділяється програмі навчання протягом життя – Lifelong Learning Programme (2007–2013 pp.), що є наступницею програм Socrates, Leonardo da Vinci and ICT/Open & Distance Learning (2000–2006 pp.). Вона підтримує можливості навчання від дитинства до старості в кожній окремій життєвій ситуації. 14 липня 2007 року Європейська Комісія затвердила нове покоління грантових програм на період 2007–2013 pp. в наступних галузях: освіта, професійна підготовка, культура, молодь та громадянство. Бюджет циклу програм складає 6, 970 млн євро на період 2007–2013 pp.

У своїй доповіді Микола Смолінський також зупинився на порівнянні українських та європейських кваліфікаційних дипломів (табл. 1).

Не існує повної відповідності між українською та європейською магістратурою (особливо коли в Україні у більшості університетів термін навчання в магістратурі для осіб, які мають рівень спеціаліста за відповідною спеціальністю, не може перевищувати одного року [11]). Немає повної відповідності між кваліфікаційними ступенями на 3 кваліфікаційному рівні: кандидат наук не є аналогом PhD. Існує ще процес габілітації – але це не кваліфікаційний рівень (він не аналогічний ступеню доктора наук). Титул габілітації не є окремим науковим ступенем, а є кваліфікацією, додатковою до ступеня доктора філософії, який дозволяє посідати посаду професора університету. Рішення про присвоєння почесного звання доктора габілітованого за визначний науковий доробок приймає вчена рада університету (складається з докторів габілітованих) і підписує особисто президент країни.

Важливим питанням визнання українських освітніх документів в європейському освітньому просторі була присвячена наступна доповідь Миколи Смолінсь-

кого “Рівні і правила визнання українських освітніх документів в європейському освітньому просторі”. Аби отримати або продовжити вищу освіту в Польщі, абітурієнти або бакалаври повинні пройти процес визнання українських освітніх документів. Цей процес складається з декількох кроків: апостилювання, легалізація та нострифікація.

Таблиця 1

**Порівняння українських
та європейських кваліфікаційних ступенів**

EU	UA
3-й рівень	
Докторантура (PhD), 3 роки	Докторантура, 3 роки (доктор наук)
	Аспірантура, 3 роки (кандидат наук)
2-й рівень	
Магістратура, 2–1,5 роки	Магістратура, 1–1,5–2 роки
	Спеціаліст, 1–1,5 роки
1-й рівень	
Бакалаврат, 3–3,5 роки (при цьому випускник бакалаврату отримує диплом про повну вищу освіту)	Бакалаврат, 4 роки

Джерело: складено авторами.

Апостиль – спеціальний штамп апостиляції, що засвідчує дійсність підписів, статусу осіб, печаток; підтвердження підписів і печаток на офіційних документах апостилем робить ці документи чинними в усіх країнах-учасниках Гаазької конвенції. Постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 року № 61 повноваження на проставлення апостиля надано Міністерству освіти і науки України – на офіційних документах, виданих навчальними закладами, державними органами, підприємствами, організаціями, що стосуються сфери освіти і науки.

Легалізація – це надання освітнім документам офіційної форми, що відповідають вимогам держави, на території якої передбачається використання документа.

Нострифікація – це процедура визнання іноземних документів про освіту, яка здійснюється шляхом встановлення відповідності академічних, професійних прав та освітніх, освітньо-кваліфікаційних рівнів іноземних документів про освіту (кваліфікацій) державним стандартам освіти країни з метою забезпечення прав громадян, які здобули освіту в іноземних державах, на продовження освіти та професійну діяльність в даній країні і здійснюється в індивідуальному порядку.

Три види документів громадян України, які повинні бути легалізовані в Польщі:

Шкільний атестат (для отримання вищої освіти):

- а) апостилювання – Міністерство освіти і науки України;
- б) нострифікація документів – кураторіум освіти в Польщі.

Диплом бакалавра (для навчання в магістратурі або отримання другої вищої освіти):

- а) апостилювання – Міністерство освіти і науки України;
- б) нострифікація документів – кураторіум освіти в Польщі;
- в) легалізація документів – профільні вчені ради ВНЗ Польщі.

До легалізації дипломів магістра та кандидата наук майже завжди підходять індивідуально і рішення бувають неоднозначні. Визнання диплому доктора наук майже завжди не є проблемним.

У своїй доповіді “Проектний підхід до створення навчальних програм в контексті Національних Кваліфікаційних Рамок” Томаш Яніак (Tomasz Janiak), (WSIiU, менеджер з розвитку) акцентував увагу на те, що сучасна вища школа

повинна бути еластичною та миттєво змінюватись в залежності від потреб ринку праці. Адже абітурієнти прийдуть навчатись в той чи інший університет тільки тоді, коли будуть впевнені, що отримані знання нададуть їм перевагу на ринку праці при пошуку роботи. І питання оплати за навчання переноситься на другий план – студенти готові платити чималі гроші за якісне навчання на сучасному рівні. Такі реалії сьогодення в Польщі. Форма власності ВНЗ не має значення. Так, у WSIU, який є приватним університетом, на спеціальність “інформатика” високий набір студентів, водночас як у деяких державних ВНЗ у м. Лодзь спостерігається недобір студентів на цю спеціальність.

Головне завдання будь-якого ВНЗ – надати студенту сучасні, потрібні, затребувані знання та навички, які він зможе зразу ж застосувати на практиці. І в цьому головну роль відіграють факультети, кафедри, викладачі. Але одного бажання викладачів недостатньо, необхідно також сприяння керівництва ВНЗ, сприяння Міністерства освіти Польщі. ВНЗ Польщі мають достатні можливості для гнучкого планування, оскільки на вивчення обов’язкових предметів передбачено лише 60% навчального часу. Інші 40% часу ВНЗ віддають на навчально-виробничі практики, на вивчення найновіших питань, часто залучають до навчального процесу керівників, інженерів діючих підприємств. Велика увага надається новітнім методам організації навчання. Використовуються електронний щоденник, електронний деканат, дистанційні методи навчання. Розвитку цих засобів приділяється увага керівництвом Університету інформатики та мистецтв в Лодзі.

Доповідь Еви Рокітської (Ewa Rokicka) (WSIU, керівник академічного бюро кар’єр “BAZa”) “Організація, моніторинг та вивчення перебігу студентських практик” стосувалась такого важливого питання як залучення місць для стажування та роботи студентів і випускників, а також надання їм можливості отримати професійну кваліфікацію.

Академічне бюро кар’єр “BAZa” є спеціалізованою внутрішньою структурою WSIU та відповідає за уведення студента на ринок праці шляхом побудови відносин “університет – студент – роботодавець”. Основною метою є забезпечення місць для стажування та роботи студентів і випускників, а також надання їм можливості отримати професійну кваліфікацію.

Основними завданнями академічного бюро кар’єр “BAZa” є:

- надання студентам та випускникам інформації про ринок праці та можливості професійного розвитку;
- збирання, класифікація та поширення пропозицій професійних практик, стажування;
- ведення бази даних студентів і випускників, що зацікавлені в пошуку роботи;
- сприяння роботодавцям у пошуку підходящих кандидатів на вакантні посади;
- професійне стажування;
- допомога студентам в активному пошуку роботи.

Виконання завдань здійснюється в тісній співпраці з:

- керівниками практик;
- студентським самоврядуванням;
- організаціями, асоціаціями, об’єднаннями роботодавців, агентствами і установами;
- державними і недержавними інституціями ринку праці;
- роботодавцями.

Організація, моніторинг та вивчення перебігу студентських практик відбувається шляхом:

- формування завдань для студентських професійних практик, що відбувається в тісній взаємодії з керівниками практик;
- кожен студент отримує відповідні документи у “BAZa”, необхідні для завершення та зарахування практики;
- якщо студент здає документи про проходження практики, додатково створюється список роботодавців, з якими “BAZa” встановлює співпрацю;

- роботодавців просять заповнити анкету, в якій вони можуть оцінити підготовку студентів до проходження практики.

В наступній доповіді “Організація навчання, побудова шляху і виробничої кар’єри студента” Ева Рокітська приділила увагу реалізації спектру завдань виробничої кар’єри студента, які можливі в широкому діапазоні, оскільки фінансування цього напрямку забезпечується з європейського фонду Kapital Ludzki.

Академічне бюро кар’єр “BAZA” є дуже важливим учасником цього проекту:

- студентам надаються консультації з професійним консультантом та психологом;
- організуються тренінги та семінари, пов’язані з активізацією на ринку праці;
- було впроваджено новий предмет “Вибрані питання на ринку праці”.

Предмет “Вибрані питання на ринку праці” впроваджено у 2009/2010 навчальному році на другому році навчання на всіх напрямках навчання і у всіх філіях WSiU. Тематика лекцій та практичних занять охоплює такі питання:

- функціонування інституцій та інструментів ринку праці;
- законодавство про ринок праці;
- окремі питання трудового кодексу;
- написання аплікаційних документів до роботодавця;
- рекрутаційні процедури і методи;
- методи пошуку роботи;
- самопрезентація та публічний виступ.

Реалізація цієї програми:

- допомагає зрозуміти ринок праці і познайомитися з його стратегією;
- орієнтує на постійне вдосконалення професійних навичок;
- дозволяє зрозуміти тенденції на ринку праці, потребу в робочих місцях;
- озброює студентів знаннями про закони, що регулюють ринок праці та інституції, пов’язані з ним;
- формує здатність справлятися з важкими професійними ситуаціями;
- розвиває навички спілкування, систему цінностей і навички побудови кар’єрного плану;
- дозволяє зрозуміти сильні сторони і мету життя.

В заключній доповіді “Допомога у виході на ринок праці студенту та випускнику” Ева Рокітська наголосила, що знаючи очікування на польському ринку праці, необхідно активувати та оновлювати заходи щодо студентів та випускників. Для цієї роботи в структурах академічного бюро кар’єр “BAZA” створені Агентство зайнятості та Клуб випускника.

Діяльність Агентства зайнятості спрямована насамперед на те, щоб студенти і випускники застосовували знання і навички, здобуті під час навчання. Основні робочі завдання Агентство виконує у тісній співпраці з організаціями, асоціаціями та спілками роботодавців.

Тісна співпраця з державними та недержавними інституціями ринку праці є ефективним інструментом забезпечення зайнятості випускників WSiU.

Агентство зайнятості виконує такі завдання:

- пошук робочих місць;
- поширення інформації щодо пропозиції робочих місць;
- надання інформації роботодавцям про кандидатів на роботу;
- надання інформації шукачам роботи й роботодавцям про поточну ситуацію на місцевому ринку праці та сприяння організації їх взаємних контактів.

Клуб випускника – це організація, створена в WSiU для об’єднання випускників університету. Мета Клубу випускника – створення умов для розвитку контактів між випускниками WSiU, налагодження зв’язків з випускниками WSiU та сприяння рекламі WSiU та його випускників. Клуб відкритий для всіх зацікавлених сторін.

З цікавою доповіддю “Характеристика проекту, принцип рівності шансів, планування проекту, планування аплікаційного внеску, індикатори, вказівки з

погляду на прийнятність витрат” виступив Томаш Яніак (Tomasz Janiak) (WSliU, менеджер з розвитку). Він звернув увагу на те, що для здійснення міжнародних освітніх проектів необхідно в першу чергу описати сам проект та план його виконання. Є норми опису проектів, відомі вимоги різних міжнародних фондів до їх опису та реалізації.

При описі проекту необхідно:

- обґрунтувати завдання проекту;
- обґрунтувати необхідність проекту;
- вказати мету та конкретні завдання проекту;
- визначити, як буде оцінюватись досягнення мети (тобто визначити індикатори досягнення мети);
- визначити поточне значення індикаторів;
- визначити джерело та методи перевірки даних для вимірювання показників;
- описати вплив проекту на осіб, які не є цільовою групою;
- визначити цільову групу;
- визначити ризик недосягнення цілей проекту;
- визначити потенціал і досвід проектодавця;
- обґрунтувати потреби у фінансуванні проекту.

Під час розгляду проектів для їх фінансування у міжнародних фондах велику увагу звертають на принцип рівності можливостей, який виражається в рівності жінок та чоловіків, людей з обмеженими можливостями, жителів сільських районів, соціально вразливих/незахищених груп людей на ринку праці. Принцип рівності можливостей має враховуватись на всіх етапах реалізації проекту та має бути відображений:

- у принципах та критеріях відбору учасників;
- в рекламній кампанії та при поширенні інформації про проект;
- в простоті процедури реєстрації кандидатів;
- у критеріях відбору індикаторів оцінювання виконання проекту, які повинні не допускати фізичну, фінансову, соціальну або психологічну дискримінацію.

Грегож Гродек (Grzegorz Grodek) (WSliU) в доповіді “Можливість реалізації міжнародних навчальних проектів” основну увагу приділив питанням здійснення та фінансування міжнародних освітніх проектів з фондів ЄС. Він назвав такі потенційні напрями співпраці:

- організації виїздів студентів і наукових працівників (мобільність);
- створенні нових напрямів навчання і вдосконалення методів навчання;
- проведенні спільних наукових досліджень;
- обміні досвідом і передовою практикою між ВНЗ;
- організації міжнародних конференцій і семінарів.

Програми ЄС є популярними фінансовими інструментами для створення і зміцнення співробітництва між країнами в окремих областях політики ЄС через здійснення довгострокових міжнародних проектів. Їх ухвалює Рада ЄС спільно з Європейським парламентом. Вони фінансуються із загального бюджету ЄС.

Програми ЄС (з можливістю участі партнерів з України):

- Erasmus Mundus:
  - Дія 1: спільні дослідження, що проводять об’єднання університетів (дослідження, що ведуть до ступеня магістра та до докторського ступеня);
  - Дія 2: партнерство щодо здійснення проектів між університетами з країн ЄС та університетів з інших географічних районів (третьох країн);
  - Дія 3: фінансування проектів, спрямованих на підвищення привабливості і якості європейської вищої освіти.
- Tempus Erasmus;
  - спільні проекти реалізуються у вигляді проектів багатостороннього співробітництва між ВНЗ ЄС та країн-партнерів. Спільні проекти

- можуть забезпечити обмін студентів, науковців, дослідників, адміністраторів та співробітників університету;
- структурні заходи включають: проведення досліджень й наукових пошуків, організації національних, регіональних і тематичних конференцій та семінарів, тренінгів, консультацій з питань політики в галузі освіти і поширення інформації.
  - Молодь в дії:
    - Дія 1: Молодь для Європи.
    - Дія 2: Європейська волонтерська служба.
    - Дія 3: Молодь у світі.
    - Дія 4: Системи підтримки молоді.
    - Дія 5: Підтримка європейської співпраці в молодіжній сфері.
  - Медіа-програма ЄС для підтримки європейського аудіовізуального сектора, спрямована на збереження аудіовізуальної спадщини Європи. Її учасниками можуть бути незалежні виробники, дистриб'ютори, організатори кінофестивалів і ярмарків, навчальні центри, школи, кінотеатри.
  - 7-ма Рамкова програма з наукових досліджень та технологічного розвитку (FP7) є найбільшим механізмом фінансування наукових досліджень і розробок на європейському рівні. Бюджет: близько 54 млрд євро. FP7 складається з чотирьох окремих програм та доповнені конкретною програмою ядерних досліджень (EURATOM) й дій Об'єднаного дослідницького центру (JRC):
    - Програма COOPERATION (СПІВРОБІТНИЦТВО), спрямована на сприяння міжнародній співпраці в галузі науки і досліджень в окремих тематичних областях.
    - Програма IDEAS (ІДЕЇ), яка підтримує міждисциплінарні дослідження.
    - Програма PEOPLE (ЛЮДИ), метою якої є зміцнення кількості та якості людського потенціалу в галузі досліджень і технологічного розвитку в Європі та заохочення міжнародної і міжгалузевої співпраці.
    - Програма CAPACITIES (МОЖЛИВОСТІ), спрямована на підтримку ключових аспектів європейського потенціалу в галузі наукових досліджень, технологічного розвитку та інновацій, таких як, наукова інфраструктура, регіональні науково-дослідні кластери.
    - Програма JOINT RESEARCH CENTRE (ОБ'ЄДНАНИЙ ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ЦЕНТР), яка підтримує науково-технічні дослідження, що не належать до галузі ядерних досліджень. JRC реалізує заходи, що пов'язані з використанням структурних фондів, особливо у промисловості, сільському господарстві, освіті, охороні навколишнього середовища.
    - Програма EURATOM, спрямована на сприяння науковим дослідженням та підготовці кадрів в галузі ядерної енергетики.

Петр Пясецький (Piotr Piasecki) (представник фірми eDialog, Польща) в доповіді “Комп'ютерна підтримка якості навчання в контексті національних кваліфікаційних рамок” представив інформаційну систему (ІС) Minerva, яка розроблена для комп'ютерної підтримки, перевірки та аналізу якості навчання в контексті національних кваліфікаційних рамок. Результатами роботи цієї ІС можуть користуватися: бюро кар'єр, окремі студенти або випускники, окремі роботодавці, декани факультетів та особи, що відповідають за освітні програми, рада працевдавців, група експертів, окремі науковці, відділ якості освіти, факультет комп'ютерних наук (інформаційна система деканату, інтеграція з каналами зв'язку), факультет маркетингу та реклами (у співпраці з керівництвом університету).

Розробники ІС відкриті до співпраці з українськими замовниками, вони готові налаштувати свою ІС згідно з вимогами чинного законодавства України та побажань конкретних ВНЗ.

Під час стажування відбувались і позапланові зустрічі. Наприклад, наші викладачі спілкувалися з деканами факультету інформатики і управління Галиною Клепач (Halina Klepacz) та факультету образотворчого мистецтва і дизайну Петром Крижановським (Piotr Krzyżanowski). На зустрічі були розглянуті питання про двосторонні публікації наукових працівників в друкованих виданнях як Польщі, так і України. Були порушені питання про можливість створення спільних редколегій цих видань. Під час проходження стажування було підписано низку рамкових угод про наукову, навчальну та дидактичну співпрацю між WSiU й українськими ВНЗ. При цьому сторони підписання цих угод очікують на плідну та довготривалу взаємовигідну роботу.

Про важливість проведення цього заходу для наших польських партнерів свідчить той факт, що на врученні дипломів про проходження стажування були присутні канцлер WSiU Аніела Беднарек (Aniela Bednarek) (яка водночас є і засновником WSiU) та ректор WSiU, професор, доктор габілітований Анжей Новаковський (Andrzej Nowakowski).

Висновки. Учасники стажування сприйняли його як трамплін для здійснення своїх наукових амбіцій, для збільшення варіантів своєї самореалізації, для успішної побудови своєї кар'єри, для покращення можливостей надати більш якісну та більш сучасну освіту українським студентам.

Список використаних джерел

1. Вища освіта України – європейський вимір: стан, проблеми, перспективи. Матеріали до підсумкової колегії МОН України, 21 бер. 2008 р. // Освіта України (спецвипуск). – 2008. – № 21–22 (905). – С. 1–23.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Звіт про результати проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції у 2011 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minjust.gov.ua/0/file/39793.
4. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2011/2012 навчального року : статистичний бюлетень. – К., 2012. – 219 с.
5. Європейський вектор економічного розвитку : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ, 2012. – Вип. 2 (13). – 592 с.
6. Гальчинский А. Украина в 2010 году: высокотехнологическая страна или сырьевой придаток Запада [Электронный ресурс] / А. Гальчинский, В. Геец, В. Семиноженко. – Режим доступа: <http://www.zn.ua/3000/3100/12073/>.
7. Карпов В. І. Проблеми впровадження та розвитку дистанційного навчання в регіонах України / В. І. Карпов, М. П. Мазур, Л. В. Дериглазов, Н. М. Товмаченко // Дистанційна освіта України 2013 : зб. наук. пр. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. – Харків, 2013. – С. 76–80.
8. Клименко І. Вища освіта України: європейський вимір. Образование. 30.11.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://h.ua/story/304583>
9. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору – актуальна тема міжнародного заходу [Електронний ресурс] : VI Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 24–26 лист. 2011 р. – Режим доступу: <http://www.tempus.org.ua/uk/events/612-vishha-osvita-ukrajini-u-konteksti-integraciji-do-jevropejskogo-osvitnogo-prostoru-aktualna-tema-mizhnarodnogo-zahodu.html>.
10. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору [Електронний ресурс] : VII Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 22–24 лист. 2012 р. – Режим доступу: <http://fsp.kpi.ua/news/vii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferenciya-vishha-osvita-ukrajini-u-konteksti-integracii-do-jevropejskogo-osvitnogo-prostoru.html>.

11. Закон України “Про вищу освіту” від 17.01.2002 № 2984-III [Електронний ресурс] : [із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 2–3, ст. 41]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>.

М. А. КРАСИН,
*старший преподаватель кафедры экономической кибернетики,
Ровенский государственный гуманитарный университет,
It-director, Fundacja Central European Academy Studies and Certifications*
В. И. КАРПОВ,
*кандидат экономических наук, профессор НАСУА,
проректор по научно-педагогической работе и международным связям,
Национальная академия статистики, учета и аудита*
Н. Н. ТОВМАЧЕНКО,
*кандидат технических наук, доцент,
заместитель заведующего отделением заочного обучения,
Национальная академия статистики учета и аудита*

Перспективный подход к организации учебного процесса. Опыт развития высшего образования в Польше

Проанализированы материалы стажировки преподавателей по теме «Современный университет – проектный подход к организации работы согласно положений европейских квалификаций». Рассмотрена возможность реализации международных учебных проектов, в частности осуществление и финансирование международных образовательных проектов из фондов Европейского Союза.

Ключевые слова: европейское образовательное пространство, квалификационные уровни, Болонская система, обучение в течение жизни, апостиль, легализация, нострификация, проектный подход.

М. А. KRASIN,
*Senior Lecturer, Department of Economic Cybernetics,
Rivne State Humanitarian University,
It-director, Fundacja Central European Academy Studies and Certifications*
V. I. KARPOV,
*PhD (Economics), Professor NASAA,
Pro-Rector on Scientific and Pedagogical Work and International Relations,
National Academy of Statistics, Accounting and Audit*
N. M. TOVMACHENKO,
*PhD (Engineering), Associate Professor,
Deputy-Head of Department of Correspondence Education,
National Academy of Statistics, Accounting and Audit*

Perspective Approach to Organization of the Teaching Process. Experience in the Development of Higher Education in Poland

Integration in the European education area is the most important problem of reforms in the higher education in Ukraine. Main directions of the integration process/Bologna process and prospects of higher education development in Ukraine, Europe and in the world as well as control over education quality/ have been subject to active discussion at the collegiums of the Ukrainian Ministry of Higher Education and Science, in scientific journals and conferences. Yet, not all of the aspects are fully studied and illustrated. The issue of the project-based approach to organization of work in higher educational institutions in accordance with the requirements of the European Qualification Framework, lifelong learning as well as financing programs of this type require further studies.

The article contains a comprehensive review of the information discussed at the training seminar "A Modern University – the Project Approach towards Work Organization According to the European Qualification Framework" held on 26–30 November, 2012 at the Wyższa Szkoła Informatyki i Umiejętności (WSiU) in Łódź, Poland. Emphasis is made on a series of essential issues related with the Bologna system: history, standards, current state, three-stage system of education and skill levels of the European education area, the possibility of realization of international education projects including implementation and financing of international education projects from EU funds.

Training is regarded by the seminar participants as a jumping-off place for realization of their scientific ambitions, for wider perspectives for self-realization, for successful carrier building, for better opportunities to enhance quality of education.

Keywords: *European education area, qualification levels, Bologna system, lifelong learning, Apostle, legalization, nostrification, project-based approach.*

